

Sonja BEZJAK, Janez ŠTEBE*

INTERDISCIPLINARNE TEMATSKE ZBIRKE PODATKOV KOT PLATFORMA POVEZOVANJA RAZISKOVALCEV: PRIMER RAZISKAV O OKOLJU V SLOVENIJI**

Povzetek. Podatki o okolju so lahko pomemben gradnik v napredovanju spoznanj za reševanje izzivov in iskanju odgovorov na vprašanja, s katerimi se srečujemo v začetku 21. stoletja. Pričujoči članek je razmislek o tem, kako konceptualizirati zbirko podatkov o okolju in kaj vanjo vključiti, da bo k sodelovanju pritegnila različne akterje in prispevala k oblikovanju široke skupnosti zainteresiranih. V podatkovno intenzivni dobi arhivi podatkov predstavljajo platformo povezovanja producentov podatkov in uporabnikov podatkov, raziskovalcev, raziskovalnih infrastruktur, javnih služb, občanskih znanstvenikov in drugih. Dostopni in pregledni podatki ter druge s podatki povezane storitve prispevajo k interdisciplinarnemu sodelovanju in uresničevanju vključujoče odprte znanosti.

Ključni pojmi: podnebne spremembe, okolje, podatkovni arhivi, raziskovalni podatki, občanska znanost, družboslovni koncepti

753

Uvod

Če so okoljska in naravovarstvena vprašanja nekoč bila stvar redkih oza-veščenih posameznikov in posameznic, ki so spodbudili nastanek gibanj za rešitev akutnih problemov, kot so onesnaženje, uničenje, izumrtje vrst ipd., in so iz njih kasneje izšle tudi prve t. i. zelene stranke, so dandanes videti del običajnega, skorajda vsakdanjega govora in so del političnih dokumentov Evropske komisije. Raziskovalni temi »Okolje in podnebje« sta v Strategiji 2022–2024 za raziskave in inovacije v EU uvrščeni med prednostne raziskovalne teme, Evropska komisija pa v razpisih opredeli, katere podteme naj raziskovalci raziskujejo, npr. podnebje, energijo in mobilnost, hrano,

* Dr. Sonja Bezjak, raziskovalka, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani; dr. Janez Štebe, docent, raziskovalec, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

** Pregledni znanstveni članek.

DOI: 10.51936/tip.60.4.753

bioekonomijo, naravne vire, kmetijstvo in okolje (glej grozda 5 in 6 finančnega okvira Obzorje 2020, obdobje financiranja 2021–2027).¹

Neodvisno od raziskovalnih prioritet se soočamo s procesi informatizacije, digitalizacije in upodatkovljenje številnih segmentov posameznikovega in družbenega življenja (Bezjak in Masten, 2021). Ti prinašajo vse več podatkov o posameznikih, skupinah in družbi nasploh, pa tudi o okolju. Med novjšimi izzivi je vprašanje, kako dostopati do raznovrstnih in množično nastajajočih podatkov s ciljem, da bi jih obdelovali za različne namene. V raziskovalni sferi je eden od odgovorov izgradnja podatkovnih storitev in infrastrukture, ki je skladno z načeli FAIR² ter omogoča kakovostno in hitro obdelavo velikih količin raznorodnih podatkov in z njimi povezane dokumentacije. Pomemben del razvoja predstavljajo že delujoče ali šele nastajajoče nacionalne infrastrukture, povezane v področne evropske velike podatkovne infrastrukture, ki v znanosti prinašajo nove načine raziskovanja in sodelovanja. Za znanstveni razvoj je pomembno, da podatkovne storitve in infrastruktura, namenjene raziskovanju, in uporabniki le-teh sodelujejo pri razvojnih izzivih, da raziskovalci poznajo in uporabljajo razpoložljive napredne storitve in infrastrukturo in da se slednje odzivajo na potrebe raziskovalcev, zagotavljajo usposabljanja in uporabnikom prijazne rešitve.

Ker so podatki lahko zbrani na sistematične ali nesistematične načine in raziskovalci pri tem uporabljajo različne metode, se področne raziskovalne infrastrukture, zadolžene za podatke, srečujejo s precejšnjimi izzivi pri standardizaciji in t. i. FAIR-ifikaciji podatkov.³ Dodatne izzive prinašajo teme, s katerimi se ukvarjajo različne discipline. Okolje je že takšno področje, kjer je interdisciplinarno sodelovanje pri reševanju okoljskih težav smiselno in so spodbude za (iz)rabo raznolikih podatkovnih virov še posebej utemeljene (Zhao in Hellström, 2020; Clare in Barker, 2023).

Na sociološkem srečanju 2022 je Arhiv družboslovnih podatkov (ADP) kot področna podatkovna infrastruktura in izvajalec podatkovnih storitev za družboslovje v Sloveniji nastopil s pobudo oblikovanja posebne tematske zbirke raziskovalnih podatkov za Slovenijo, osnovane na širokem polju raziskovalnih vprašanj, povezanih z okoljem. V članku predstavljamo nabor tem, ki bi lahko sodile v zbirko podatkov o okolju, seznam obstoječih raziskav, povezanih z raziskovanjem okolja, ki so s svojimi podatki že dostopne v ADP, skupaj z glavnimi mednarodnimi raziskavami, v katere je vključena Slovenija. S primeri razvoja podobnih tematsko opredeljenih podatkovnih storitev v ADP in drugih evropskih podatkovnih arhivih so prikazane

¹ Dostopno prek https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024_en.

² Načela FAIR v središče ravnanja s podatki postavljajo naslednje vidike: Findability – najdljivost, Accessibility – dostopnost, Interoperability – povezljivost in Reusability – ponovna uporabnost. Za več glej: <https://www.go-fair.org/fair-principles/>.

³ Za več glej: <https://www.go-fair.org/fair-principles/fairification-process/>.

podlage za zasnovo okoljske zbirke podatkov v Sloveniji in pričakovani učinki njene izgradnje. Ob tem pa je pripravljen pregled izzivov, s katerimi se soočajo podatkovni repozitoriji pri razvoju storitev, ki bi prinesle pregled nad okoljskimi podatki, enostaven dostop do njih in njihovo informirano rabo za reševanje okoljskih izzivov ob podpori na podatkih utemeljenih ugotovitev.

Pristop k oblikovanju tematske zbirke: primera obstoječih tematskih zbirk iz ADP

Oblikovanje tematske podatkovne zbirke o okolju sledi nekaterim splošnim načelom. Prvi pogoj za smiselnost oblikovanja zbirke je, da med uporabniki obstaja zadostno zanimanje za tematiko. Drugo je, da je mogoče pričakovati zadosten obseg podatkov in da jih je smiselno razporediti v ločeno novo skupino oz. zbirko. Iz tega sledi potreba po ustrezni dokumentaciji, to pomeni, da se podatkom dodajo informacije, s katerimi jih je lažje najti, opisani pa so tako, da je jasen in razumljiv njihov pomen in možna uporaba za nadaljnje raziskovanje.

V katalogu ADP je objavljenih več kot 750 družboslovnih raziskav, ki so dostopne za ponovno uporabo. V letih 2020 in 2021 sta nastali prvi dve tematski zbirki: *Zbirka podatkov COVID-19*⁴ in *Zbirka podatkov s področja etničnih in migracijskih študij*.⁵ Pobuda za oblikovanje prve je prišla iz poziva Konzorcija evropskih arhivov družboslovnih podatkov (CESSDA) v prvih tednih po razglasitvi pandemije.⁶ Pri oblikovanju zbirke COVID-19 so bile članicam CESSDA v pomoč smernice združenja Research Data Alliance (RDA) s pozivom k zagotovitvi čim hitrejšega dostopa do podatkov, upravičenim zaradi urgentnosti reševanja pandemične situacije (RDA COVID-19 Working Group, 2020). Pandemija je pokazala nujnost interdisciplinarnega sodelovanja in povezovanja epidemioloških, medicinskih, zdravstvenih in družboslovnih podatkov.⁷ Napor pri oblikovanju nacionalne tematske zbirke so bili upravičeni tudi zaradi prispevka k mednarodnemu pregledu podatkov o COVID-19.⁸

Temu ustrezen je bil dober odziv ustvarjalcev podatkov, ki so v tistem obdobju raziskovali vprašanja, povezana s pandemijo. Skladno z omenjenimi

⁴ <https://www.adp.fdv.uni-lj.si/uporabi/covid-19/>

⁵ https://www.adp.fdv.uni-lj.si/uporabi/etmig/zbirka_etmig/

⁶ V Konzorcij evropskih arhivov družboslovnih podatkov (CESSDA) so vključeni arhivi iz 22 držav članic EU in nekaterih drugih. Poslanstvo CESSDA je, da te arhive povezuje ter spodbuja harmonizacijo orodij, storitev in izobraževanj. Plod dolgoletnega mednarodnega sodelovanja arhivov je skupni katalog podatkov CESSDA (CDC), ki danes šteje okoli 43.000 družboslovnih raziskav (<https://datacatalogue.cessda.eu/>).

⁷ Primer takega sodelovanja je evropski projekt BY-COVID: <https://by-covid.org/>

⁸ <https://www.cessda.eu/Covid-19>

načeli FAIR so pripravili raziskovalne podatke in spremno dokumentacijo, ki je nujna za njihovo razumevanje. V tematski zbirki COVID-19 je v ADP trenutno objavljenih 20 raziskav, ki vsebujejo tako besedilne kot številske podatke, dostopne za ponovno uporabo. Na organiziranih dogodkih (spletni seminar ADP,⁹ konferenca NIJZ¹⁰) se je pokazal potencial za oblikovanje skupnosti raziskovalcev z različnih družboslovnih področij (psihologija, sociologija, etnologija, pravo ...) in širše, saj so raziskave v zbirko prispevali tudi raziskovalke in raziskovalci s področja medicine in zdravstva (več o zbirki COVID-19 v Štebe in Bezjak, 2022).¹¹

Drug primer je zbirka podatkov s kratico EtMig, katere namen je prispevati k večji preglednosti raziskav s področja etničnih in migracijskih študij in boljšemu dostopu do kakovostnih raziskovalnih podatkov s tega področja. Pobuda za oblikovanje zbirke je nastala zaradi aktualnosti teme. Pri snovanju in oblikovanju zbirke se je pokazalo, da se raziskovalci na različnih raziskovalnih organizacijah ukvarjajo z etničnimi in migracijskimi študijami, da nastajajo številne raziskave in z njimi povezani podatki, da pa ni celovitega pregleda nad njimi. Da bi preverili potencial, je ADP izvedel pogovore s predstavniki raziskovalnih organizacij, ki so med večjimi ustvarjalci raziskav s tega področja (Inštitut za narodnostna vprašanja, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za družbene vede ZRS Koper in drugi). Obsežnejše sodelovanje je steklo med ADP in Inštitutom za družboslovne raziskave ZRS Koper. V zbirki EtMig je ob koncu leta 2023 objavljenih dvanajst raziskav, ki jih je mogoče poiskati in najti v katalogu ADP in katalogu CESSDA ter uporabiti za različne nove namene.¹²

Oblikovanje tematske zbirke je lahko tudi odgovor na potrebe v širši družbi. Določene tematike lahko zaradi svojega pomena za družbo predstavljajo prednostna raziskovalna področja, kakor kaže zgled iz britanskega arhiva UKDS, kjer so raziskovalne podatke predstavili po sklopih aktualnih družbenih izzivov: staranje, COVID-19, kriminal, gospodarstvo, okolje in energija, izobraževanje, etničnost, hrana, zdravje, stanovanja, informacije in komunikacija, delo, politika in revščina.¹³ Podobno so v Finskem arhivu družboslovnih podatkov (FSD) predstavili tematske sklope kot napotilo za

---

⁹ Spletni seminar je potekal 17. novembra 2023, več o programu na: https://www.adp.fdv.uni-lj.si/dogodki/webinar_adp_covid-19_21/

¹⁰ Konferenca v organizaciji Nacionalnega inštituta za javno zdravje je potekala 5. oktobra 2022, več o vsebini in programu: <https://nijz.si/dogodki/drugo-obvestilo-konferenca-javno-zdravje-in-covid-19-5-oktober-2022/>

¹¹ Ena od udeleženk s področja medicine se je zahvalila, saj pred tem ni poznala ADP in podatkovnih virov (vir: zapiski s spletnega seminarja dne 17. november 2021).

¹² Zbirka EtMig: https://www.adp.fdv.uni-lj.si/uporabi/etmig/novo_adp/

¹³ <https://ukdataservice.ac.uk/find-data/browse/>

iskanje oz. kot predloge zanimivih raziskovalnih tem.¹⁴ Potencial za opredelitev tematskih zbirk podatkov lahko predstavljajo tudi strateški dokumenti EU, v katerih so opredeljene raziskovalne teme, ki jih financira EU.¹⁵

Podatki o okolju v arhivih CESSDA in v ADP

Hiter pregled kataloga podatkov CESSDA kaže, da arhivi širom Evrope ponujajo mnogo podatkov s področja raziskovanja okolja. V podatkovnem katalogu CESSDA (CDC) je na voljo 42.188 raziskav (20. 7. 2022), v kategorijo »okolje« je uvrščenih 5864 raziskav, 57 raziskav je objavljenih v ADP. Pri podrobnejšem iskanju raziskav s področja »okolje« so lahko v pomoč pojmi iz tezavra ELSST (glej Preglednica 1: Raziskave o okolju v katalogu podatkov CESSDA, v prilogi 1). Ta preglednica ni popoln popis stanja, je pa lahko prikaz izziva, s katerimi se srečujejo podatkovni repozitoriji in posledično uporabniki takih raziskav; označevanje (klasifikacija) raziskav s koncepti namreč ni dosledno, npr. uporabljajo se različni koncepti za iste vsebine, o čemer deloma razpravljamo v nadaljevanju.

V katalog ADP so do sedaj podatke iz raziskav s področja »okolje« prispevali raziskovalci iz več kot 15 raziskovalnih centrov oz. organizacij. Največji ustvarjalec podatkov je Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij na Inštitutu za družbene vede FDV. V okviru raziskave Slovensko javno mnenje so bodisi celotno raziskavo namenili temi okolja bodisi so se o tem spraševali v okviru drugih tem. Za ponazoritev predstavljamo nekaj ključnih besed, ki kažejo raznolikost spremenljivk: odnos do naravnega in bivalnega okolja, navezanost na kraj, odnos do načina bivanja, odseljevanje s podeželja (1969); odgovornost za odpadke, prostorsko umeščanje odpadkov, določanje lokacije odlagališč, pogoji za soglasje za odlagališča odpadkov v svojem kraju, druge rešitve za odpadke (1980); JE Krško, ekologija in napredek, plačevanje ekoloških stroškov, zaznave splošne in osebne ogroženosti okolja (1997); vloga moderne znanosti v okolju, pravice živali, odnos do poseganja človeka v naravo, odnos med naravo in gospodarsko rastjo, odnos med naravo in vero, osebna pripravljenost za ekološko obnašanje (2000); klimatske spremembe, odnos do okolja (2018).

Okoljske tematike so presečne za različne raziskovalne skupine, kar kaže pestrost organizacij in centrov, ki so objavili svoje podatke. Na FDV so jih poleg že omenjenega centra večkrat prispevali s Centra za prostorsko sociologijo in Centra za proučevanje družbene blaginje, po eno raziskavo tudi s Centra za teoretsko sociologijo, Obramboslovnega raziskovalnega

¹⁴ <https://www.fsd.tuni.fi/en/data/by-theme/>

¹⁵ Evropska komisija je v finančnem okviru programa Obzorje Evropa (2021–2027) opredelila prednostne aktualne družbene izzive, za katere bo razpisala raziskovalna sredstva (<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/obzorje-evropa/o-programu-obzorje-evropa/>).

centra in Centra za politološke raziskave. Po eno raziskavo so objavili z Urbanističnega inštituta RS, Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete UL, Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Gimnazije Jesenice, CRJM UP ZRS – Centra za raziskovanje javnega mnenja Univerze na Primorskem, Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, še dve raziskavi sta z Ekonomske fakultete UL. Med financerji raziskav so tudi občine (npr. Nova Gorica, Koper), Stanovanjski sklad RS, Savske elektrarne in Zavod za gozdove ter različna ministrstva ali državni uradi. Omeniti velja še podatke, ki so nastali v sklopu velikih mednarodnih anketnih raziskav, kot so International social survey programme (ISSP), European social survey (ESS) in *Eurobarometer (EB)* ter podatke iz raziskav *Nacionalna evidenca funkcionalno degradiranih območij v Sloveniji* za leti 2017 in 2020.

Potencial okoljskih podatkov javnega sektorja

Za razvoj družboslovne zbirke o okolju je pomembno upoštevati tudi podatke iz javnega sektorja in jih kolikor mogoče uporabiti za povezovanje z drugimi podatki (Cole in dr., 2020). Različne vrste registrov in zbirk podatkov o prostoru nastajajo in se vzdržujejo na Geodetski upravi RS, Geološkem zavodu RS, Agenciji RS za okolje in na Statističnem uradu RS. Na podlagi evropske direktive INSPIRE so vzpostavljeni metapodatkovni standardi in podlage za povezljivost podatkov.¹⁶ Iskanje po metapodatkih o podatkih iz teh virov in dostopu do njih je mogoče prek portala OPSI – Odprti podatki Slovenija.¹⁷ Dostopni so večinoma agregirani podatki, za dostop do mikro-podatkov pa je potrebno izpolniti pogoje Statističnega urada RS za delo z ne polno anonimiziranimi podatki.¹⁸

Najdljivost in povezljivost podatkov: označevanje pojmovnih opredelitev vsebine podatkov

V podatkovno intenzivni dobi se večjajo potrebe po razvrščanju in ovrednotenju podatkov ter predvsem po dobrem opisu, ki omogoča, da najdemo podatke, ki jih potrebujemo. To je tudi namen načel FAIR.¹⁹ Podatki so v arhivih, združenih v konzorcij CESSDA, opisani in opremljeni z izčrpnimi metapodatki po shemi DDI, ki je namenjena za opis družboslovnih podatkov.²⁰ Ti vsebujejo bibliografske informacije o avtorjih in ustanovi, financerju ter kraju

---

¹⁶ <https://inspire.ec.europa.eu/inspire-directive/2>

¹⁷ <https://podatki.gov.si/>

¹⁸ <https://www.stat.si/StatWeb/StaticPages/Index/for-researchers>

¹⁹ Za uresničevanje zastavljenih ciljev so pomembna vse bolj uveljavljena načela FAIR, glej: <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

²⁰ Glej: <https://ddialliance.org/>

in času nastanka podatkov in spremnih gradiv. V opisu raziskave so zajeti način zbiranja podatkov, informacije o populaciji in vzorcu in o dostopnosti podatkov, kadar so potrebne omejitve zaradi narave gradiv. Priloženi so tudi dokumenti o podrobnostih zbiranja podatkov in kopija ali opis merskega inštrumenta. Vse te informacije pomagajo uporabnikom najti in ovrednotiti podatke, vključno z oceno kakovosti in ustreznosti vsebinskega okvira za dani namen. K najdljivosti in povezljivosti podatkov pomembno prispeva t. i. preverjen nabor pojmovnih opredelitev (ang. *controlled vocabulary*), ki je uveljavljen znotraj določene znanstvene skupnosti. Arhivi CESSDA klasificirajo raziskovalne podatke s pomočjo t. i. vsebinskih področij²¹ in s koncepti iz tezavra ELSST (*European Language Social Science Thesaurus*).²² Podobno tudi na drugih področjih nastajajo klasifikacije, ki pa so izven področne skupnosti lahko malo znane in neuporabne. V okviru združenja RDA se je oblikovala pobuda za delovno skupino, ki bi imela nalogo poenotiti in urediti različne tezavre s sorodnih področij na globalni ravni. Pri uveljavljanju konsistentne rabe istih terminov za iste koncepte se pri opisovanju podatkov v družboslovju soočamo z velikimi izzivi (RDA working group, 2023).²³

Okolje z vidika družbe: kaj sodi v zbirko podatkov o okolju

Pogled v globino: konceptualno označevanje spremenljivk

Do sedaj smo omenjali vsebinsko označevanje sklopov podatkov na ravni opisov raziskav, se pravi celih raziskav in njihovih poglavij, kadar so bile razdeljene v več vsebinsko ločenih delov. Konceptualno označevanje v tematski zbirki podatkov je lahko še veliko bolj podrobno, v kolikor se nanaša na dejansko uporabljene indikatorje posameznih konceptov, se pravi na spremenljivke v podatkih. V tem primeru se izboljša možnost identifikacije določene spremenljivke, ki bi jo nekdo lahko uporabil za svoje raziskovanje. Denimo, vprašanje o okoljskem političnem delovanju se lahko skriva v tematsko neodvisni raziskavi, v sklopu baterije splošnih vprašanj o sodelovanju na protestih, podpisovanju peticij ipd.

²¹ <https://vocabularies.cessda.eu/vocabulary/TopicClassification>

²² <https://thesauri.cessda.eu/elsst/en/>

²³ Povedna je misel, ki jo je na nedavnem sestanku delovne skupine RDA podal George Alter iz Univerze v Michiganu: »Sodeloval sem pri oblikovanju preverjenega nabora pojmovnih opredelitev za demografijo. Obstaja veliko število slovarjev, v smislu načel FAIR je to velik problem. Če se koncept/spremenljivka pojavi v dveh podatkovnih nizih – kako veste, ali sta enaka. Načeloma bi lahko uporabili trajni identifikator FAIR. Če sta trajna identifikatorja enaka, je koncept enak. Kaj storiti, če se trajni identifikatorji pojavljajo v različnih preverjenih naborih pojmovnih opredelitev? Če med temi ni povezave, ne morete ugotoviti, ali sta pojma enaka ali različna. Prehajamo v svet z več deset preverjenimi nabori pojmovnih opredelitev, potem je nemogoče uporabiti trajne identifikatorje za primerjavo konceptov.« Glej: <https://www.rd-alliance.org/groups/vocabulary-services-interest-group.html>

Zgled, ki ga bomo predstavili kot primer enega od možnih ciljev tematske zbirke, so pojmovno označene zbirke raziskovalnih instrumentov (anket) in anketnih vprašanj. Konzorcij CESSDA koordinira vzpostavitev Evropske banke vprašanj (ang. *European Question Bank*, EQB), kamor so bila na začetku poleg anketnih vprašanj iz serije mednarodne ankete Evropska raziskava vrednot (*European Values Survey*, EVS) vključena anketna vprašanja iz zbirke vprašalnikov *Ethnic and Migrant Minorities* (EMMs). EMM povezuje raziskovalce iz mednarodnega okolja po Evropi, da prispevajo in črpajo iz tematske zbirke vprašalnikov in z njimi povezanih raziskovalnih podatkov. EMM je bila ena od t. i. tematskih podatkovnih skupnosti, vključenih v pilotne projekte v evropskem projektu Social Sciences and Humanities Open Cloud (SSHOC) (Saji in Morales, 2020). Njihovo sodelovanje je bilo namenjeno preizkušanju pristopov, ki so jih razvili strokovnjaki v podatkovnih arhivih, pri znanstvenih projektih raziskovalcev z določenega tematskega področja. Med cilji je bila identifikacija anketnih vprašanj iz preteklih raziskav za namen ponovitve v novih raziskavah in vsaj v omejenem obsegu *ex post* harmonizacija spremenljivk za namen združevanja podatkov med državami in skozi čas (Morales et al., 2021a).

Pri izvedbi so se srečevali z različnimi izzivi, ki so relevantni tudi za zasnovo zbirke podatkov o okolju. Pilot izdelave evidence anketnih vprašanj o migracijah je pokazal na omejitve pri količini vprašalniških enot, ki jih lahko z danimi človeškimi viri in orodji obdelajo. Zato so za namen preizkusa pristopa s pomočjo skupnosti raziskovalcev, zbranih okoli zbirke EMM, določili tematske prioritete znotraj širšega nabora identificiranih tematik. V popisu vprašalnikov so zajeli 29 t. i. glavnih tematik, znotraj razdeljenih na podtematike (Morales et al., 2021b).

Pri pregledu anketnih vprašanj v pilotu SSHOC so uporabili standard DDI3 - Lifecycle,²⁴ ki temelji na semantičnem modelu ISO/IEC 11179 (2023). Posameznim instancam vprašanj iz preteklih izvedb anket je pripisana konceptualna spremenljivka. Konceptualna spremenljivka tvori družino vprašanj, ki jim je skupna ista konceptualna spremenljivka, npr. da so to ponovitve vprašanja v različnih jezikih. V povezavi s konceptualno oznako je funkcionalnost, ki določeno vprašanje poveže z vsebinsko sorodnimi vprašanji, kar je v pomoč pri iskanju primernih spremenljivk za dani namen.

Banke anketnih vprašanj vzpostavljajo tudi drugi podatkovni centri po svetu.²⁵ Ker je, kot smo omenili, z beleženjem besedila in kategorij odgovorov veliko dela, so te banke vprašanj večinoma namenjene kontinuiranim

---

²⁴ Na <https://ddialliance.org/> so dostopne različne verzije standarda DDI.

²⁵ Glej pregled ponudnikov iz Velike Britanije in drugod po svetu na UKDS: <https://ukdataservice.ac.uk/help/other-data-providers/question-banks/>.

anketnim raziskavam, ki več let sistematično ponavljajo določena vprašanja. Tovrstni pregled je lahko osnova za tvorbo preoblikovanih izvedenih spremenljivk v harmonizirano skupno osnovo. Tako ustrezno zabeleženi identifikatorji vprašanj na ravni koncepta – lahko je to kar ime pripadajoče spremenljivke, ki se ohranja skozi leta – omogočajo združevanje podatkov in so hkrati uporabni pri izvedbi novih ponovitev. Takšno napredno orodje za združevanje in harmonizacijo podatkov, ki imajo skupne »latentne konstrukte« oz. v naši terminologiji koncepte, so skonstruirali pri nemški družboslovni podatkovni infrastrukturi GESIS (Singh in Roth 2022). Uporabnik si lahko sposodi računalniško kodo oz. skripte v programskem jeziku R, tako kot je to zastavljeno v pristopu pri znanstvenih revijah za namen reproduktivnosti (Koren et al. 2022), in si skonstruira ustrezne kombinacije podatkov za konkretni analitični namen.

Primeri označevanja spremenljivk o okoljskih vprašanjih

Pri globokem iskanju po podatkih so lahko v pomoč tematske oznake spremenljivk, kot so npr. prevzete iz omenjenega tezavra ELSST. Njegova nedvomna prednost je večjezičnost in tudi to, da je v osnovi nastal s kombinacijo vnaprej pripravljenih pojmovnih kategorij iz predhodnega družboslovnega tezavra UNESCO (Balkan in Bell, 2015), obenem pa so ga posodabljali skladno s potrebami po opisih obstoječih spremenljivk v podatkovnih virih. Tovrstne oznake bi v prihodnosti lahko generirala tudi orodja umetne inteligence, še vedno pa bi za pripravo podatkov za usposabljanje modelov (treniranje) potrebovali človeški prispevek.

Pri iskanju spremenljivk in anketnih vprašanj obstajajo tudi bolj tradicionalni pristopi, npr. v longitudinalnem projektu *Slovensko javno mnenje* vzdržujejo tematsko poindeksiran pregled anketnih vprašanj (Švara, 2023). Oznake vprašanj so generirane induktivno in z uporabo vsakdanjega jezika ter se tako približujejo neposrednemu pomenu, kakor je zajet v besedilu vprašanj. V pregledu ponudijo oznake EKOLOGIJA 25 izvornih vprašanj, ODPADKI, RADIOAKTIVNOST nadaljnjih 40, OKOLJE, VAROVANJE OKOLJA 174 izvornih vprašanj. Tu so še oznake, kot so NESREČE, DRUŽBENA GIBANJA, ENERGIJA, OBNOVLJIVI VIRI ipd., kjer se skrivajo nadaljnja anketna vprašanja v zvezi z ekologijo. Ta delitev nakazuje vsebinsko večplastnost ekoloških tematik, saj so lahko vezane na lokalne vidike posameznih onesnaževalcev (lokalna industrija, jedrski odpadki ...) ali pa globalne, kot so podnebne spremembe. Delitev gre tudi po črti področij ekoloških vprašanj, kot so dileme glede potreb po energiji in podpore ter pripravljenosti za uvajanje obnovljivih virov, varovanja narave in biološke pestrosti ipd. Posebna tema raziskav je pogosto tudi promet: tako so prisotne velike anketne raziskave podpore pri umeščanju avtocest (Toš, 1999;

Kos, 2000; Toš in Kos, 2000; Kos, 2004), pa tudi podatki o uporabi mestnega prometa (Kos et al., 2018).

Splošnejše oznake tipov spremenljivk na ravni konceptov v družboslovnih anketah bi lahko bile razdeljene na sociotropne ocene stanja okolja in na egotropne ocene samega posameznika. Primer za prvo je ocena razširjenosti onesnaženosti, tudi v smislu, koliko to ogroža posameznika. Na posameznika osredičene ocene pa so lahko strah (npr. pred jedrskimi nesrečami), mnenja in stališča glede različnih problemov, pa vse do posameznikovega poročanja o lastnih navadah in angažiranosti v zvezi z okoljem (primerjaj Fabjančič, 1997). Vsako od teh nadalje lahko delimo po področjih, npr. ekonomski vidiki ekoloških vprašanj, vsakdanje navade, kot je pogostost sortiranja odpadkov, politično delovanje v smislu podpore družbenim gibanjem idr. Ali pa se iskanje izvaja prek prostega besedila vprašanj.²⁶

Teoretsko podkrepljeni viri konceptualnih ozadij

Za iskanje in ovrednotenje podatkov so koristne tudi klasifikacije podatkov glede na tipe, kot so ocene stanja, dejanski podatki o okolju, prepričanja, stališča, navade in mnenja. Tako raziskovalci v svojih analizah ločujejo npr. med okoljskimi stališči, okoljskimi navadami, pripravljenostjo delovati v prid okolju finančno (v ang. *environmental attitudes; pro-environmental behavior; willingness to pay*) (Meyer in dr., 2022). Izčrpno dokumentirani podatki ponujajo poglobljen vpogled v koncepte, anketna vprašanja in spremenljivke ter z njimi povezana gradiva, vključno z objavami, ki so nastale na njihovi podlagi.

Vzemimo primer mednarodne ankete ISSP o okolju (ISSP Research Group, 2023). S tematskim modulom povezana dokumentacija se začne s poročilom o raziskovalnih izhodiščih za pripravo vprašalnika. Samo poročilo operira z dvema nivojema pojmovanj: katere raziskovalne tematike vključiti in kakšna naj bodo vprašanja, ki zajemajo določeno tematiko, se pravi njihova operacionalizacija. Tako npr. razpravljajo o vključitvi tematike prepričanj/skepticizma o podnebnih spremembah (ang. *beliefs*), v širšem smislu zaskrbljenosti zaradi okolja (ang. *environmental concern*), ki bi ga bilo zanimivo povezati s pripravljenostjo za ravnanja v prid okolju (ang. *pro-environmental behaviour*). Predlagana operacionalizacija za prvo od tematik vključuje vprašanja, kot je prepričanje, čemu pripisati podnebne spremembe: »Do you think climate change is caused by natural processes, human activity, or both?« V podporo vključitvi posameznih tematik in njihovih operacionalizacij navajajo preteklo literaturo in pretekle izvedbe raziskave. Temu prvemu koraku k predlogu tematik, ki naj jih vsebuje modul,

---

²⁶ Primer iskanja podatkov po besedilu vprašanj glej Štebe, 2016

sledi skupinska presoja predstavnikov sodelujočih držav, ki vodi do končnega originalnega vprašalnika. Ta je podlaga za prevode v različne jezike.

Izvedena anketa privede do podatkov, ki so retrospektivno dokumentirani v poročilu o dejansko vključenih spremenljivkah (GESIS, 2023). V primeru anket ISSP, ki jih dokumentira GESIS, so v opisu vsebin, zajetih v podatkih, podrobno naštetih posamezni koncepti na nižji ravni, na ravni vsebovanih spremenljivk, npr. v povezavi s podnebnimi spremembami: *attitude towards climate change (the world's climate has not been changing, the world's climate has been changing mostly due to natural processes, the world's climate has been changing about equally due to natural processes and human activity, the world's climate has been changing mostly due to human activity)*. Sam opis raziskave vsebuje tudi seznam spremenljivk z angleškim besedilom vprašanj, po katerih je mogoče iskati. Priloženi pa so tudi vprašalniki v drugih jezikih. Dokumentacija na ravni spremenljivk in opis raziskave so skladni z že omenjenim uveljavljenim standardom za družboslovne podatke *Data Documentation Initiative <DDI>*. Človeško in strojno berljiv zapis dokumentacije spremenljivk – poleg besedila vprašanj in odgovorov ter dodatnih navodil za izpolnjevanje ankete – vsebuje imena spremenljivk in kratke oznake (ang. *labels*), kakor so vključene v podatkovno datoteko. V povezavi z informacijami o projektu ISSP je tudi pregled narejenih raziskovalnih poročil z uporabo podatkov, ki ima podoben pomen kot v zaključku prispevka omenjeni primeri študij z uporabo podatkov v UKDS. To je precej izčrpna bibliografija publikacij,²⁷ ki so nastale z uporabo podatkov serije raziskav ISSP, med njimi tudi štirih ponovitev modula Okolje (letnice izvedbe 1993, 2000, 2010 in 2020). Podana so tudi priporočila, kako citirati podatke (ISSP Research Group, 1995, 2003, 2019 in 2023), kar je pomembno tudi z vidika, da so objavljeni podatki še vedno premalo vidni in upoštevani kot samostojen znanstveni rezultat. K boljšemu pregledu in povezljivosti znanstvenih rezultatov GESIS prispeva s tekočim posodabljanjem informacij o znanstvenih objavah, ki uporabljajo podatke iz raziskav. Te v novejšem času identificira s pomočjo stalnega identifikatorja podatkovne objave, ki je vključen v citat v članku, v tem primeru je to DOI. Konkretni podatki raziskave ISSP o okolju so še zelo sveži, tako je med publikacijami, ki temeljijo na obravnavanih podatkih, trenutno samo Meyer et al. (2022).

Stalni enolični identifikatorji za verzije podatkov in za vsako spremenljivko omogočajo, da se avtor v članku sklicuje na določeno verzijo podatkovne datoteke oz. še bolj konkretno, v njej vsebovane spremenljivke. Spremenljivko v besedilu lahko navede z imenom, skupaj s stalnim

²⁷ ISSP bibliography. Bibliografijo ureja Tom W. Smith, direktor US General Social Survey pri NORC, ki še naprej zbira informacije o publikacijah, v katerih nastopata vsaj dve državi.

enoličnim identifikatorjem datoteke (npr. DOI), ki je del citatne navedbe. Na ta način prihrani prostor v članku, saj podrobnosti o uporabljeni spremenljivki ni potrebno ponovno prepisovati. Sklicevanje na istovetno spremenljivko, katere identifikator (npr. ime spremenljivke v določeni datoteki) je vsebovan v priloženi programski kodi za obdelavo podatkov (pripravo in analizo), poleg zagotavljanja reproduktibilnosti objavljenih rezultatov omogoča preverjanje in primerjavo, v katerih člankih so avtorji uporabili iste spremenljivke. Za potrebe metaanalize bi tako lahko generirali podatke iz rezultatov več študij. Še robustnejši sistem strojno berljivega okolja obstojnih referenc na spremenljivke predlagajo raziskovalci iz nemškega GESIS (Klas et al., 2022).

Interdisciplinarni viri

V kolikor se v tematski zbirki oblikuje pregled obstoječih podatkov po tipih in podtematikah, se lahko uporabniki odločijo za zbiranje novih podatkov, če ugotovijo, da kaj pomembnega z določenega področja manjka (Open Data Manchester, 2023). Prav tako pa je še zlasti za načrtovanje politik za reševanje raznih okoljskih problemov potrebno upoštevati različne tipe podatkov z različnih področij: prometa, podnebnih sprememb, zdravstvene in socio-ekonomske (primerjaj Lee in Sener (2020) za podatke o peščih in kolesarjih). Glede na to, da so podatki z različnih področij pogosto dostopni pri različnih ponudnikih podatkovnih storitev, če sploh so dostopni, imajo oblikovalci politik težave z analizo in določanjem najboljših ukrepov. Tako da sta koristna nadgradnja in poenotenje obstoječih ločenih podatkovnih storitev različnih disciplinarnih področij, da bi bile dostopne z enega mesta.²⁸ Skupina, ki se ukvarja s kmetijskimi in okoljskimi podatki pri RDA, ugotavlja glavne izzive, kot so neenotnost standardov ob izredni raznolikosti podatkov, pomanjkljive usmeritve glede ravnanja s podatki po ustanovah in problemi lastništva in anonimnosti podatkov, ki jih lahko rešuje samo medpodoročno povezovanje in usklajevanje pristopov (Clare in Barker, 2023).

Za zgled je lahko še en primer s področja migracij: projekt Whole-COMM (Yilmaz, 2022) predstavlja inventarizacijo statističnih podatkov. Pregledi obstoječih virov in podatkov so lahko v pomoč pri raziskovanju na podatkih utemeljenih ukrepov s področij politik integracije, ocen javnosti in družbene kohezivnosti. Ena od zanimivih ugotovitev je pomanjkanje oz. odsotnost podatkov na nivojih nižjih od nacionalnih, kar omejuje primerljivost.

---

²⁸ Glej <https://www.greatermanchester-ca.gov.uk/what-we-do/digital/case-studies/case-study-integrating-environmental-socioeconomic-and-health-data-to-address-policy-challenges/>.

Vrednost okoljskih podatkov za ponovno uporabo in prispevek v družbi

Promocija uporabe podatkov je pomemben del aktivnosti, ki jo velja upoštevati že pri zasnovi tematskih zbirk. Pomen zbirke o okolju in energiji v UKDS npr. utemeljujejo s potrebo po »razumevanju medsebojnih vplivov med družbo in naravnim okoljem na vseh ravneh, lokalni, regionalni, nacionalni in nadnacionalni, kar je ključnega pomena za razvoj trajnostnih družb, zato UKDS omogoča dostop do podatkov, od porabe energije v gospodinjstvih do globalnih zbirk podatkov o izpustih toplogrednih plinov, ohranjanju ter proizvodnji in porabi nafte, plina in električne energije po vsem svetu.«²⁹ Na krajši način in poljudno predstavljajo primere raziskav, v katerih so raziskovalci uporabili podatke, objavljene v UKDS.³⁰ Na ta način raziskovalce, študente in širšo javnost izobražujejo o pristopih sekundarne analize in izkoriščanja obstoječih podatkov.

Omeniti velja, da se raziskovalne organizacije v Veliki Britaniji sistematično posvetujejo z javnostmi, da ugotovijo interes in določijo teme raziskovanja glede na potrebe na nekem konkretnem področju. Npr. Univerza v Warwicku je leta 2021 ustanovila panuniverzitetno vozlišče za vključevanje javnosti v delo univerze. S ciljem demokratizacije znanosti skušajo raziskovalci ljudi pritegniti v vse faze raziskovanja, od zasnove raziskave do objave znanstvenih rezultatov.³¹ Morda obrobno, toda ilustrativno za razmišljanje o vlogi javnosti pri odprti znanosti je primer regulacije dostopa do občutljivih podatkov za raziskovalne projekte. V britanski Podatkovni banki SAIL (javno generirani zdravstveni podatki) vse predloge za projekte uporabe podatkov pregleda neodvisni *Panel za upravljanje informacij*, ki med drugim ocenjuje potencial projekta za občo družbeno korist.³² V panelu so poleg predstavnikov različnih organizacij udeleženi tudi predstavniki širše splošne javnosti. Na ta način sledijo geslu organizacije: javni podatki za javno dobro (ang. Public data for public good).

Vključevanje zainteresirane javnosti v raziskovanje je ena od novejših nalog na področju znanosti. Evropska komisija je pripravila pregled in analizo izbranih projektov, v katerih sodelujejo občanski znanstveniki in znanstvenice. Rezultati kažejo, da se večina, 69%, v analizo vključenih projektov občanske znanosti ukvarja z naravo in biotsko raznovrstnostjo, večinoma je šlo za opazovanje ali občasno poročanje o pojavnosti vrst. Temu sledijo projekti o naravnih virih (voda, zemlja, zrak), ki skupaj predstavljajo 16% vseh

²⁹ Glej: <https://ukdataservice.ac.uk/find-data/browse/environment-and-energy/>

³⁰ Npr. študija primera uporabe podatkov iz serije *Understanding Society* z naslovom *Sick and stuck at home? Does living with health challenges influence people's energy use?* (Büchs et al. 2019).

³¹ <https://warwick.ac.uk/wie/aboutwie/>

³² <https://saildatabank.com/governance/approvals-public-engagement/information-governance/>

projektov. Projekti imajo večinoma nacionalni doseg ali obsegajo manjšo enoto znotraj države, večinoma jih vodijo nevladne (41 %) ali akademske organizacije (29 %). Med priporočili, ki so nastala na podlagi analize, je tudi, da naj se javne organizacije povezujejo z aktivnostmi občanske znanosti. Za boljše sodelovanje med različnimi akterji pa bi bile v pomoč točke oz. središča, ki bi zagotavljale centraliziran dostop do virov občanske znanosti (Turbe, 2019).³³

Pred izzivom vključevanja zainteresirane javnosti v znanstvenoraziskovalno delo stoji tudi slovenska raziskovalna skupnost.^{34,35} Pravne podlage so lahko spodbuda, da tudi v razvejani in raznoliki znanstveno-raziskovalni skupnosti v Sloveniji iščemo priložnosti za nove oblike sodelovanja. Nekatero organizacije, ki so lahko podpora pri povezovanju občanskih znanstvenic in znanstvenikov z raziskovalnimi organizacijami, so že že izkazale interes, npr. splošna Mestna knjižnica Ljubljana je v program strokovnega posveta z naslovom *Knjižnica, srce mesta 2023: Občanska znanost*³⁶ vključila predstavitev Arhiva družboslovnih podatkov o možnostih povezovanja z občansko znanostjo, podobna predstavitev je potekala oktobra 2022 v sklopu Strokovnega posveta in razširjene seje mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje z naslovom *Raziskovalno učenje na univerzah za tretje življenjsko obdobje*.³⁷ Da občanska znanost predstavlja široko polje in številne priložnosti za povezovanje raznolikih akterjev, kaže obsežen zbornik z naslovom *Izzivi občanskega raziskovanja: Izkušnje in pričakovanja iz Žirov in od drugod* (ur. Mlinar, 2022). Zbirka podatkov o okolju lahko postane platforma za sodelovanje raziskovalcev in raziskovalk iz različnih disciplin, pa tudi priložnost za sodelovanje z okoljskimi nevladnimi organizacijami, ljudmi, ki so izpostavljeni okoljskemu tveganju, in posamezniki, ki lahko prispevajo znanje, izkušnje ali obratno uporabijo podatke za iskanje rešitev (za več o tej temi glej Bezjak in Masten, 2021; Mlinar, 2021).

³³ Oblikovali so tudi priporočila za občanske raziskovalne projekte, namenjene za podporo okoljskim usmeritvam EU: <https://data.jrc.ec.europa.eu/dataset/jrc-citsci-10004>.

³⁴ Glej glej Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, Uradni list RS, št. 186/21, šesti odstavek 2. člena: »Znanstvenoraziskovalna dejavnost temelji na načelih odprte znanosti, kar vključuje zlasti odprt dostop (po načelu odprt, kolikor je mogoče, zaprt, kolikor je nujno) do vseh raziskovalnih rezultatov, ki morajo biti najdljivi, dostopni, interoperabilni in vnovič uporabni, pa tudi uporabo odgovornih metrik za ocenjevanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter vključevanje skupnosti in občanske znanosti.« (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7733>).

³⁵ Glej Uredbo o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-1828/uredba-o-izvajanju-znanstvenoraziskovalnega-dela-v-skladu-z-naceli-odprte-znanosti>.

³⁶ Glej program dogodka: <https://www.mklj.si/dogodek/knjiznica-srce-mesta-2023-obcanska-znanost/>.

³⁷ Glej program dogodka: <https://www.utzo.si/wp-content/uploads/2022/10/Program-posveta.pdf>.

Sklep

Arhiv družboslovnih podatkov (ADP) s prispevkom daje pobudo za oblikovanje posebne tematske zbirke raziskovalnih podatkov s področja z okoljem povezanih vprašanj. Raziskovalce in druge ustvarjalce podatkov, javne službe, agencije za raziskovanje javnega mnenja, občanske znanstvenike in znanstvenice, predstavnike in predstavnice nevladnih in civilnodružbenih organizacij, snovalce okoljskih politik in drugo zainteresirano javnost vabimo k pripravi in objavi podatkov, ki bodo lahko prispevali k iskanju odgovorov za izzive, povezane z okoljskimi vprašanji. Obenem vabimo k iskanju in nadaljnji rabi že objavljenih raziskovalnih podatkov in povezanih gradiv, ne samo v slovenskem ADP, ampak nasploh v skupnem katalogu podatkov Konzorcija evropskih arhivov družboslovnih podatkov.

LITERATURA

- Balkan, Laura, in Lucy Bell (2015): Linking Thesauri – ELSST as a Hub for Social Science Data Terms. *IASSIST Quarterly*, 38 (2): 16. Dostopno prek <https://doi.org/10.29173/iq775>, 26. 11. 2023.
- Bezjak, Sonja, in Sergeja Masten (2021): Od podatkovnega kolonializma do podatkovne pravičnosti : primer obravnave manjšin v dobi podatkov. *Časopis za kritiko znanosti*, 282(49), 203–218. Dostopno prek <https://dirros.openscience.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=13839>, 23. 11. 2023.
- Büchs, Milena, AbuBakr Bahaj, Luke Blunden, Leonidas Bourikas, Jane Falkingham, Patrick James, Mamusu (2019): Sick and stuck at home? Does living with health challenges influence people's energy use? UK Data Service Case Study. Dostopno prek <https://ukdataservice.ac.uk/case-study/sick-and-stuck-at-home-does-living-with-health-challenges-influence-peoples-energy-use/>, 26. 11. 2023.
- Clare, Connie, in Kathryn Barker (2023): RDA for Agricultural and Environmental Data Community Cross-fertilisation Workshop Summary. Dostopno prek <https://doi.org/10.15497/RDA00092>, 26. 11. 2023.
- Cole, Siqbal, D., A. Sautmann, in L. Vilhuber (2020): Using Administrative Data for Research and Evidence-Based Policy: An Introduction. V: Cole, Dhaliwal, Sautmann in Vilhuber (ur), *Handbook on Using Administrative Data for Research and Evidence-based Policy Handbook on Using Administrative Data for Research and Evidence-based Policy*. Cambridge, MA: Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab. Dostopno prek <https://doi.org/10.31485/admindatahandbook.1.0>, 26. 11. 2023.
- Fabjančič, Nina (1997): Percepcija ekološke ogroženosti in osebne (ne)moči ter ekološka aktivnost. *Teorija in praksa* 34 (4): 631–41. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-U3RLYRQW>.
- GESIS, ed. 2023. ISSP 2,020 – Environment IV, Variable Report: Documentation release 2023/08/25, related to the international dataset GESIS Study-No. ZA7650 Version 2.0.0. Variable Reports 2023|06. Cologne: GESIS. Dostopno prek <https://doi.org/10.4232/1.14153>, 26. 11. 2023.

- ISO/IEC 11179 (2023): Information technology – Metadata registries (MDR). Geneva: ISO. Dostopno prek <https://standards.iso.org/ittf/PubliclyAvailableStandards/index.html>.
- Klas, Claus-Peter, Matthäus Zloch, Janet Saldanha Bach, Erdal Baran in Peter Mutschke (2022): KonsortSWD Measure 5.1: PID Service for variables report (1.0). Zenodo. Dostopno prek <https://doi.org/10.5281/zenodo.6397367>, 26. 11. 2023.
- Koren, Miklós, Marie Connolly, Joan Llull, and Lars Vilhuber (2022): Data and Code Availability Standard [Version 1.0]. Dostopno prek <https://datacodestandard.org> in <https://doi.org/10.5281/zenodo.7436134>, 24. 11. 2023.
- Lee, Kyuhyun, and Ipek N. Sener (2020): 'Emerging Data for Pedestrian and Bicycle Monitoring: Sources and Applications'. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives* 4 (March): 100095. Dostopno prek <https://doi.org/10.1016/j.trip.2020.100095>, 26. 11. 2023.
- Meyer, Frauke, Hawal Shamoun, Stefan Vögele (2022): Dynamics and Heterogeneity of Environmental Attitude, Willingness and Behavior in Germany from 1993 to 2021. *Sustainability* 14 (23): 16207. Dostopno prek <https://doi.org/10.3390/su142316207>, 26. 11. 2023.
- Mlinar, Zdravko (2021): Kaj nam prinašata koncept in gibanje občanska znanost/citizen science?: uveljavljanje raziskovanja kot sestavine vsakdanjega življenja. *Časopis za kritiko znanosti* 282 (49): 23–63. Dostopno prek <https://dirros.openscience.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=13828>, 23. 11. 2023.
- Mlinar, Zdravko (2022): Izzivi občanskega raziskovanja : izkušnje in pričakovanja iz Žirov in od drugod. *Žiri: Muzejsko društvo; Občina Žiri*.
- Morales, Laura, Ami Saji in Meredith Winn (2021a): D9.5 Feasibility report on setting up a collection on questionnaires relating to Ethnic and Migrant Minorities in the European Question Bank (1.0). Zenodo. Dostopno prek <https://doi.org/10.5281/zenodo.5898536>.
- Morales, Laura, M. Méndez Lago, J. Bergh, A. Bernat, D. Heider Hov, A. Saji & J. Elis (2021b). ETHMIGSURVEYDATA Survey Metadata Collection Template (20 January 2021) [Data set]. Zenodo. Dostopno prek <https://doi.org/10.5281/zenodo.4676947>, 26. 11. 2023.
- Open Data Manchester (2023): Digital Solutions Hub: User Research Report. Dostopno prek <https://www.digital-solutions.uk/wp-content/uploads/2023/09/NERC-DSH-Report-ODM-FINAL.pdf>, 25. 11. 2023.
- RDA COVID-19 Working Group. (2020). RDA COVID-19 Recommendations and Guidelines on data sharing. Research Data Alliance. Dostopno prek <https://doi.org/10.15497/rda00052>, 26. 11. 2023.
- RDA working group (2023): Alignment of multilingual vocabularies in the Social Sciences and Humanities (SSH) - kick off meeting. Dostopno prek https://docs.google.com/document/d/1Mh9Xpd2eWKq7FVtoJe_2nGKq_nwF0Azs-oWOCjNj91M/edit#heading=h.b9edrn17fk8u, 23. 11. 2023.
- Saji, Ami Katherine, Laura Morales (2020): D9.4 Database with the metadata of surveys to EMMs across Europe (v1.0). Zenodo. Dostopno prek <https://doi.org/10.5281/zenodo.4088378>, 26. 11. 2023.

- Singh, Ranjit K., in Matthias Roth (2022): A methodological and technical Primer on the QuestionLink Engine. Mannheim: GESIS. Dostopno prek https://www.gesis.org/fileadmin/upload/QuestionLink_Dateien/Question_Link_Engine_Report.pdf, 25. 11. 2023.
- Štebe, Janez (2016): Legitimnost mednarodnega pridruževanja države Slovenije: primer izkoriščanja Arhiva družboslovnih podatkov. V: GAŠPARIČ, Jure (ur.), ŠORN, Mojca (ur.). Četrto stoletje Republike Slovenije – izzivi, dileme, pričakovanja. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 17–26. Dostopno prek https://www.sistory.si/cdn/publikacije/42001-43000/42617/cetrto_stoletja_slovenije_2016.pdf, 23. 11. 2023.
- Štebe, Janez, in Sonja Bezjak (2022): Zakaj je arhiviranje podatkov v času Covid-19 pomembno? = Why is data archiving important in the Covid-19 era?. V: GABROVEC, Branko (ur.), et al. Javno zdravje in COVID-19 : zbornik povzetkov in recenziranih prispevkov, 2. znanstvena in strokovna konferenca, Ljubljana, 5. oktober 2022: 159–166. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Dostopno prek https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/e-verzija_zbornika_javno_zdravje_in_covid-19_2022.pdf, 23. 11. 2023.
- Švara, Sergio (2023): Vsebine vprašanj »Anket Slovensko javno mnenje« (SJM) od 1968 do 2023, mesta vprašanj v vprašalnikih in pregled ponavljanja vprašanj. Dostopno prek https://www.cjm.si/wp-content/uploads/2023/07/2023_06_19_Sergio.pdf, 23. 11. 2023.
- Turbé, Anne, Jorge Barba, Maite Pelacho, Shailendra Mugdal, Lucy D. Robinson, Fermin Serrano-Sanz, Francisco Sanz, Chrysa Tsinaraki, Jose-Miguel Rubio, Sven Schade (2019): Understanding the Citizen Science Landscape for European Environmental Policy: An Assessment and Recommendations. *Citizen Science: Theory and Practice* 4 (1): 34, 1–16.
- Yilmaz, Sinem, Giacomo Solano and Nahikari Irastorza (2022): Data Inventory on Integration Policies, Outcomes, Public Perceptions and Social Cohesion at National and Sub-national Levels. Whole-COMM Project Working Papers. Dostopno prek <https://whole-comm.eu/working-papers/data-inventory-on-integration-policies-perceptions-and-cohesion/>, 23. 11. 2023.
- Zhao, Ziming (ur.), in Margareta Hellström (ur.) (2020): Towards Interoperable Research Infrastructures for Environmental and Earth Sciences A Reference Model Guided Approach for Common Challenges: A Reference Model Guided Approach for Common Challenges. Cham: Springer – LNCS. Dostopno prek <https://doi.org/10.1007/978-3-030-52829-4>, 23. 11. 2023.
- VIRI (Seznam raziskav o okolju iz ADP)
- Adam, F., in Matevž Tomšič (2009): Razširitev na vzhod, razširitev na zahod: Kulturna srečanja v evropskem gospodarstvu in družbi po vstopu v EU [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: DIOSCU07. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_DIOSCU07_V1, 23. 11. 2023.
- GfK Gral – Iteo (2017): Raziskava o gospodarskem in poslovnem okolju, poslovni etiki in neuradnih plačilih na Slovenskem, 2006 [Podatkovna datoteka].

- Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: KORUPG06. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_KORUPG06_V1, 23. 11. 2023.
- Gidaković, P., in V. Žabkar (2020): Anketa o ugledu korporativnih blagovnih znamk, 2019: Porabniške zaznave korporativnega ugleda ameriških znamk [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: AUKZ19. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_AUKZ19_V1, 23. 11. 2023.
- Gidaković, Petar, in Vesna Žabkar (2020): Eksperiment o korporativnem ugledu, porabniških stereotipih in zaupanju, 2019 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: EKUPSZ19. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_EKUPSZ19_V1, 23. 11. 2023.
- Hafner Fink, Mitja, Marjan Hočevar, Darja Grošelj, Matjaž Uršič, Simona Zavratnik in Primož Medved (2019): Slovensko javno mnenje 2018/1: Ogledalo javnega mnenja, mednarodna raziskava Socialna omrežja in socialni viri (ISSP 2017), Vrednote prostora in okolja, Uporaba novih tehnologij/interneta [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM181. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM181_V1, 23. 11. 2023.
- Hafner-Fink, Mitja, Janez Štebe, Brina Malnar, Miroslav Stanojevič, Miroljub Ignjatović, Nevenka Černigoj-Sadar (2013): Slovensko javno mnenje 2011/1: Mednarodna raziskava o okolju (ISSP 2010), zdravju in zdravstvenem varstvu (ISSP 2011), o odnosu delo-družina in psihičnem nasilju na delovnem mestu [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM111. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM111_V1, 23. 11. 2023.
- Hočevar, Marjan (2018). Prostorske in okoljske vrednote, 2004 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: POV04. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_POV04_V1, 23. 11. 2023.
- Jambrek, Peter, Niko Toš, Vladimir Goati, Miroslav Janičijević, Vladimir Obradović, Ivan Šiber, ... Ivan Bernik (1999): Razredna bit sodobne jugoslovanske družbe, 1987 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: KB87. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_KB87_V1, 23. 11. 2023.
- Kerbler, Boštjan, Maša Filipovič Hrast, Srna Mandič, Rihard Sendi, Barbara Črnič Mali, in Maja Mrzel (2019): Inovativne oblike bivalnih okolij za starejše ljudi v Sloveniji, 2015 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: INFES15. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_INFES15_V1, 23. 11. 2023.
- Klinar, Aleksander (2002): Druga modernizacija pri jeseniških gimnazijah [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: MODJES01. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_MODJES01_V1, 23. 11. 2023.
- Kos, Drago (2000): Socialno prostorski vplivi avtocest v Sloveniji, 1997: Drugi del

- [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: CESTE97. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_CESTE97_V1, 23. 11. 2023.
- Kos, Drago (2001): Družbena prehrana, 1981-1983 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: DRPREH81. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_DRPREH81_V1, 23. 11. 2023.
- Kos, Drago (2004): Socialno prostorski vpliv avtocest v Sloveniji, 2002 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: CESTE02. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_CESTE02_V1, 23. 11. 2023.
- Kos, Drago (2010): Izdelava strateškega in operativnega načrta komuniciranja z lokalnimi skupnostmi pri načrtovanju odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: NSRAO99. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_NSRAO99_V1, 23. 11. 2023.
- Kos, Drago, Marjan Hočevar, Franc Trček, Matjaž Uršič, Simona Zavratnik, in Anže Zorman (2018): Kvaliteta življenja v Ljubljani, 2010 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: LJKZ10. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_LJKZ10_V1, 23. 11. 2023.
- Kurdija, Slavko (2007): Stališča prebivalcev občine Bled o obnovi HE Moste [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: HEBLED04. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_HEBLED04_V1, 23. 11. 2023.
- Kurdija, Slavko, Mitja Hafner Fink, Brina Malnar in Klement Podnar (2016): Slovensko javno mnenje 2016/1: Raziskava o odnosu delo-družina, Stališča Slovencev o družinski problematiki in potrebah družin, Stališča o izbranih vidikih zdravja in zdravstva, Ogledalo javnega mnenja [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: SJM161. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM161_V1, 23. 11. 2023.
- Lajh, Damjan, Meta Novak, in Urška Štremfel (2020): Učenje evropskih vsebin v slovenskih šolah, 2018 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: EUSOLA18. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_EUSOLA18_V1, 23. 11. 2023.
- Lampič, Barbara (2018): Nacionalna evidenca funkcionalno degradiranih območij v Sloveniji, 2017 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: FDO17. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_FDO17_V1, 23. 11. 2023.
- Lampič, Barbara (2021): Nacionalna evidenca funkcionalno degradiranih območij v Sloveniji, 2020 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: FDO20. https://doi.org/10.17898/ADP_FDO20_V1, 23. 11. 2023.
- Mandič, Srna (2011): Stanovanjska anketa 2005: Razvojno-raziskovalni projekt [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: STAN05. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_STAN05_V1, 23. 11. 2023.

- Mlinar, Zdravko (2001): Projekt Nova Gorica 2000: Sociološka in urbanistična vprašanja razvoja mesta [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: NG82. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_NG82_V1, 23. 11. 2023.
- Mlinar, Zdravko (2006): Sociološki vidiki razvoja občine Koper: Anketa med koprskimi dijaki [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: KP96. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_KP96_V1, 23. 11. 2023.
- Oršanič, Hrvoje T. (2004): Ohranjanje narave in lastništvo gozda – na primeru Posavja [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: GOZD04. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_GOZD04_V1, 23. 11. 2023.
- Polič, Marko (1999): Spoznavni zemljevid Slovenije [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SZS99. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SZS99_V1, 23. 11. 2023.
- Prebilič, Vladimir, in Erik Kopač (2009): Upravljanje človeških virov v SV: pogodbeni rezerva, družine in konec vojaške službe, 2009: Rezervni častniki vojnih enot in pogodbeni rezerva [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: CVSVRC09. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_CVSVRC09_V1, 23. 11. 2023.
- Sedmak, Mateja (2009). Primerjalna analiza slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: MANJ06. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_MANJ06_V1, 23. 11. 2023.
- Svetlik, Ivan (1998): Kvaliteta življenja v Sloveniji 1994: Retrospektivna študija 1974-1994 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: LOL94. https://doi.org/10.17898/ADP_LOL94_V1, 23. 11. 2023.
- Svetlik, Ivan (2003): Družbena struktura in kvaliteta življenja, 1991 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: LOL91. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_LOL91_V1, 23. 11. 2023.
- Tiran, Jernej (2018): Kakovost bivalnega okolja v izbranih slovenskih mestih, 2014 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: BIVOK14. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_BIVOK14_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (2003): Slovensko javno mnenje 2003/2: Mednarodna raziskava o družini in narodni identiteti in Stališča o lokalni demokraciji [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM032. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM032_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (1999): Stališča občanov o razvoju cestnega omrežja v Sloveniji 1970 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: CESTE70. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_CESTE70_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (1999): Slovensko javno mnenje 1969 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM69. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM69_V1, 23. 11. 2023.

- Toš, Niko (1999): Slovensko javno mnenje 1980 [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM80. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM80_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (2000): Slovensko javno mnenje 1993/2: Mednarodna raziskava o okolju in družini [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM932. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM932_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (2000): Slovensko javno mnenje 1997/3: Mednarodna raziskava Stališča o delu in ekološka sondaža [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM973. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM973_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (2000): Slovensko javno mnenje 1998/1: Mednarodna raziskava o neenakosti in religiji [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM981. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM981_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko (2001): Slovensko javno mnenje 2000/2: Raziskava o okolju in raziskava o medčloveških stikih (ISSP) [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM002. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM002_V1, 23. 11. 2023.
- Toš, Niko in Anton Grizold (2000): Slovensko javno mnenje 1990/3: Raziskava stališč o nacionalni varnosti ter o vprašanih energetike in ekologije [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: SJM903. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_SJM903_V123, 11. 2023.
- Toš, Niko in Drago Kos (2000): Slovensko javno mnenje 1994/3: Raziskava o avtocestah v Sloveniji [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP – IDNo: CESTE94. Dostopno prek https://doi.org/10.17898/ADP_CESTE94_V1, 23. 11. 2023.

VIRI (Mednarodne raziskave)

- ISSP Research Group (1995): International Social Survey Programme: Environment I – ISSP 1993. GESIS Data Archive, Cologne. ZA2450 Data file Version 1.0.0. Dostopno prek <https://doi.org/10.4232/1.2450>, 23. 11. 2023.
- ISSP Research Group (2003): International Social Survey Programme: Environment II – ISSP 2000. GESIS Data Archive, Cologne. ZA3440 Data file Version 1.0.0. Dostopno prek <https://doi.org/10.4232/1.3440>, 23. 11. 2023.
- ISSP Research Group (2019): International Social Survey Programme: Environment III – ISSP 2010. GESIS Data Archive, Cologne. ZA5500 Data file Version 3.0.0. Dostopno prek <https://doi.org/10.4232/1.13271>, 23. 11. 2023.
- ISSP Research Group (2023): International Social Survey Programme: Environment IV – ISSP 2020. GESIS, Cologne. ZA7650 Data file Version 2.0.0. Dostopno prek <https://doi.org/10.4232/1.14153>, 23. 11. 2023.
- European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC) (2023): ESS8 – integrated file, edition 2.3 [Data set]. Sikt – Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. Dostopno prek https://doi.org/10.21338/ess8e02_3, 23. 11. 2023.

Priloga 1:

Tabela 1: RAZISKAVE O OKOLJU V KATALOGU PODATKOV CESSDA

Število raziskav po izbranih pojmi iz ELSST	Arhivi CESSDA	ADP
ENVIRONMENT - okolje	5864	57
BIODIVERSITY - biodiverzitet	76	0
COUNTRYSIDE - podeželje	229	1
ENVIRONMENTAL AWARENESS - okoljska ozaveščenost	397	0
ENVIRONMENTAL CHANGES - okoljska sprememba	701	0
ENVIRONMENTAL CONSERVATION - varstvo okolja	807	3
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT - okoljski management	552	2
ENVIRONMENTAL QUALITY - kakovost okolja	771	9
HABITATS - habitat	21	0
HUMAN ENVIRONMENT - človekovo okolje	1089	5
LANDSCAPE - pokrajina	226	1
NATURAL ENVIRONMENT - naravno okolje	1235	5
NATURAL HERITAGE - naravna dediščina	45	1
POLLUTION - onesnaževanje	1031	5
RURAL ENVIRONMENT - podeželsko okolje	897	6
SOCIAL ENVIRONMENT - družbeno okolje	5208	57
SUSTAINABILITY - trajnostni razvoj	257	2
URBAN ENVIRONMENT - urbano okolje	1100	5
WEATHER - vremenski pogoj	346	12
WILDLIFE - živalski in rastlinski svet	84	0
ENVIRONMENTAL SCIENCES - okoljske vede	2101	7
ENVIRONMENTAL ENGINEERING - okoljsko inženirstvo	81	0
HUMAN ECOLOGY - ekologija človeka	53	0

Vir: <https://datacatalogue.cessda.eu/>, 20. 7. 2022.